

MŠMT je nečinné vůči špatnému zacházení v zařízení pro děti-cizince

Systematické návštěvy v zařízení pro děti-cizince v areálu Permon (Hříměždice-Vestec) odhalily špatné zacházení s dětmi, tristní životní podmínky a nezákonnou praxi ze strany vedení zařízení. Děti trpěly nedostatkem soukromí, v rozporu se zákonem o výkonu ústavní a ochranné výchovy byl v některých částech zařízení instalován a fungoval kamerový systém, byla zde užívána nezákonná a nepřijatelná praxe umísťování dětí na izolaci. V zařízení bylo vyšetřováno několik sexuálních deliktů, přičemž oběti a pachatelé (v obou případech děti) byli nadále ponecháni v běžném kontaktu. Ředitel zařízení v řadě případů v rozporu se zákonem rozhodoval o tom, kde a jak se bude dítě vzdělávat, přestože takové rozhodnutí náleží jen zákonným zástupcům. Děti v zařízení jsou demotivovány, chybí jim sociální kontakt i odborná péče a výchovné problémy tak eskalují.

Zařízení sice přijalo řadu opatření, některá ze zásadních pochybení však napravena nebyla ani prostřednictvím zřizovatele – Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT). Nečinnost MŠMT považuje ochránce za závažnou i proto, že jde o orgán zodpovědný za celkovou koncepci péče o děti-cizince.

Zařízení Permon bylo zřízeno, aby poskytovalo péči zejména dětem-cizincům bez doprovodu, které pocházejí z kulturně odlišného prostředí, nemluví česky a mnohdy jsou traumatizovány minulostí. Skutečnost je však taková, že podstatnou část tvoří děti ze Slovenska (v době návštěvy 43%), případně děti, které sice formálně mají cizinecký status, ale netrpí jazykovou bariérou a v České republice pobývají dlouhodobě. Do zařízení se dostávají buď z důvodů sociálních (např. rodiče se o ně nedokážou starat) nebo výchovných. Tyto jazykově i kulturně integrované děti nemají být v zařízení pro cizince, ale v běžných školských zařízeních. Nejen, že jsou zde izolovány od běžné společnosti, ale vzhledem k tomu, jde o jediné zařízení pro děti-cizince v ČR (na rozdíl od sítě školských zařízení), je ohroženo i zachování jejich kontaktů s rodinou. Na tento nevyhovující stav a ztrátu původní koncepce upozorňoval ombudsman ministerstvo už v roce 2008.

Vzhledem k závažnosti zjištění svolal ochránce v prosinci 2011 setkání zástupců MŠMT, Ministerstva vnitra, Ministerstva práce a sociálních věcí a Nejvyššího státního zastupitelství. Bylo dohodnuto, že pod koordinací Ministerstva školství dojde k postupnému utlumování činnosti zařízení Permon (i přesto se ve vládní novele zákona o ústavní a ochranné výchově se speciálním zařízením pro cizince počítá), děti budou přemísťovány do běžných školských zařízení a bude zpracována koncepce péče o tyto děti. Vzhledem k nečinnosti MŠMT však prakticky k ničemu z toho nedochází. Ministerstvo dosud nepředložilo ani základní teze nové koncepce, takže s ohledem na naléhavost situace se muselo role zpracovatele ujmout Ministerstvo vnitra spolu s Ministerstvem práce a sociálních věcí. Nedaří se ani postupné přemísťování dětí do běžných zařízení, a to rovněž z důvodu nedostatečného metodického vedení MŠMT (běžná školská zařízení zřejmě nebyla dostatečně instruována, že je nepřijatelné odmítnout dítě pouze z důvodu jeho původu). Ministerstvo zůstalo nečinné i po

informaci, že vedení zařízení Permon nerespektovalo přímý pokyn státního zástupce k přemístění několika dětí.

Jedinou dosavadní aktivitou MŠMT bylo kontrolní šetření opírající se o písemnou dokumentaci zařízení. Ochránce byl následně povšechně informován, že ministerstvo problematiku zařízení Permon nepouští ze zřetele.

Až dosud tedy MŠMT nepřijalo vůči zařízení žádné opatření k nápravě a selhalo tak v povinnosti zřizovatele předcházet, odhalovat a trestat špatné zacházení. Jeho úkolem je přitom vyvodit důsledky vůči těm, kdo se špatného zacházení dopouštěli, popřípadě ho tolerovali, porušovali právní předpisy upravující výkon ústavní a ochranné výchovy, ale zejména nepřípustně zasahovali do práv dětí. Za dané situace je ochránce nucen konstatovat, že stát (prostřednictvím Ministerstva školství) selhal při plnění závazků spočívajících v prevenci, odhalování a nápravě špatného zacházení.

Úplná zpráva z návštěvy zařízení a následná komunikace ochránce v této věci je k dispozici zde. (prolink <http://www.ochrance.cz/ochrana-osob-omezenych-na-svobode/zarizeni/zarizeni-ustavni-a-ochranne-vychovy/sankce-permon/>)

Tisková zpráva, 17.4.2012, Veřejný ochránce práv-ombudsman